

*Руслана Потапенко,
Оксана Тарапон,
Юрій Бобровнік
(Переяслав-Хмельницький)*

**НАУКОВЕЦЬ, ПЕДАГОГ, СПОРТСМЕН, ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ,
ПАТРІОТ: штрихи біографії Ярослава Потапенка (28.X.1975 – 14.I.2016)**

Ярослав Олександрович Потапенко народився 28 жовтня 1975 р. в с. Пірново Вишгородського району Київської обл. в педагогічній родині Олександра Івановича та Ганни Іванівни. З 1986 р. родина Потапенків переїхала на роботу до м. Переяслав-Хмельницький, де було засновано педагогічний інститут. Батьки Ярослава – професійні філологи, закохані в українське поетичне слово, – виховували сина чуйним, інтелігентним, глибоко мислячим і патріотичним юнаком. Після закінчення школи № 6 Ярослав вступив на історичний факультет тоді ще Переяслав-Хмельницького педінституту ім. Драгоманова, а через рік – на гуманітарний факультет Міжнародного Національного університету «Києво-Могилянська академія». 1997 р. закінчив з відзнакою Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Всесвітня історія і народознавство» та здобув кваліфікацію учителя історії та народознавства. Й одночасно здобув у Києво-Могилянській академії диплом бакалавра за фаховим спрямуванням «Культурологія».

З 1997 по 2000 р. Я. Потапенко – аспірант Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. У 2000 р. у спеціалізованій вченій раді в Інституті української археографії та джерелознавства імені М.С.Грушевського НАН України захистив дисертацію на тему «Зарубіжна історіографія українського націонал-комунізму» (за спеціальністю 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни), а 11.04.2001 р. рішенням президії Вищої атестаційної комісії України одержав ступінь кандидата історичних наук. 19 лютого 2004 р. рішенням Атестаційної колегії МОН України Я. Потапенку присуджено вчене звання доцента кафедри історії та культури України.

22 грудня 2012 р. у спеціалізованій вченій раді ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» захистив докторську дисертацію «Наукові студії про соціокультурні виміри соматичного буття людини (кінець ХІХ – початок ХХІ ст.)» (за спеціальністю 07.00.07 – історія науки і техніки) і 25 січня 2013 р. отримав науковий ступінь доктора історичних наук. 26 лютого 2015 р. одержав вчене звання професора кафедри історії та культури України.

За 15 років сумлінної педагогічної діяльності Ярослав Олександрович зробив значний внесок у підготовку педагогічних кадрів України та розвиток Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, пройшовши за цей час шлях від викладача до професора кафедри історії та культури України. Перший досвід викладацької

роботи Ярослав Потапенко здобув ще під час навчання в аспірантурі. З 1.09.1997 по 30.06.1998 рр. працював викладачем кафедри історії та культури України, а потім, вже після захисту, став незмінним членом цієї кафедри з 1.11.2000 до 14.01.2016 р.

(Ярослав Потапенко серед колег кафедри історії та культури України)

Протягом 2000 – 2010 рр. Ярослав Олександрович працював за сумісництвом на кафедрі всесвітньої історії (з 2004 р. – кафедра загальної історії, методології та методики навчання), а з 1.09.2010 до 2016 рр. – на кафедрі політології, забезпечуючи викладання базових дисциплін цих науково-викладацьких підрозділів [6].

Упродовж 2002 – 2013 рр. Я. Потапенко виконував обов'язки заступника декана історичного факультету вузу з наукової роботи. Після захисту докторської дисертації став членом редакційних колегій збірників наукових статей «Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей»; «Технологічна освіта: проблеми, досвід, перспективи». З 2013 р. – член спеціалізованих вчених рад у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» по захисту кандидатських та докторських дисертацій зі спеціальностей «Історія України», «Історія науки і техніки» (м. Переяслав-Хмельницький), Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України – «Історія науки і техніки» (м. Київ).

Науковий доробок вченого

Такий стрімкий науково-педагогічний ріст – за 12 років пройдено шлях від аспіранта до доктора наук – може здатися фортуною, але для тих, хто знає Ярослава Олександровича, зрозуміло, що це наслідок наполегливої праці, постійного інтелектуального пошуку, впертої роботи над поглибленням власної ерудиції. Колеги та студенти знають Ярослава Потапенка як тонкого інтелектуала, педагога високої культури, професіонала, глибоко обізнаного в багатьох напрямках загальної історії, концептуальних проблемах сучасної історичної науки, культурології, політології.

У науковому доробку Ярослава Олександровича понад 130 наукових публікацій, у тому числі дві індивідуальні монографії, 9 навчальних посібників у співавторстві (три під грифом МОН України). Різноманітність наукових інтересів Я. Потапенка засвідчує тематика його наукових робіт, у яких відображено наукові дискурси з історії України, історіографії, історії української та зарубіжної культури, історії науки і техніки. Наукові публікації дослідника

відзначає міждисциплінарний, історіософський та персоніфікований підхід до вивчення історії, актуальність і широта постановки проблеми. Науковий доробок Ярослава Потапенка вміщує низку праць, присвячених аналізу вітчизняної і зарубіжної історіографії українського націонал-комунізму, його витоків, впливу на національно-визвольний рух України [11; 16; 18; 41]. Об'єктом дослідження кандидатської дисертації Я.О. Потапенка стала зарубіжна історіографія проблеми становлення та генези націонал-комуністичних течій в Україні. Автором було здійснено аналіз англomовних праць, які стосуються зазначеної тематики, та наукових і публіцистичних україномовних робіт, виданих на Заході [17].

У сфері наукових інтересів Ярослава Потапенка чільне місце займають різноманітні культурологічні проблеми в контексті модерністських концепцій [19; 36]. У даному напрямку досліджень науковцем розглядалися питання лінгвокультурологічного концепту постмодерністського дискурсу [9], функціонування художнього тексту в сучасному західному культурологічному полі [31], теоретичні проблеми лінгвістичного повороту в історичній науці, його впливу на політичну сферу, інтерпретації впливу ЗМІ на сучасне суспільство в культурологічних і соціологічних дослідженнях та ін. [13; 24]. Своєрідним підсумком наукових напрацювань автора в даній сфері досліджень стала колективна монографія «Лінгвокультурологія» [2].

Окреме місце в наукових студіях Я.О. Потапенка займає постать Тараса Шевченка, котрому присвячено більше десяти статей. Публікації про Кобзаря відзначаються новизною, неординарним підходом до аналізу його діяльності і творчого спадку. Автором зроблено спроби здійснити інтерпретацію творчості Т. Шевченка з позицій психоаналізу, а також у контексті вироблення національної ідентичності. Націєтворчий потенціал творчої спадщини Кобзаря Я. Потапенко проаналізував через призму модерністських концепцій Б. Андерсона і Е. Гобсбаума, в контексті національних рухів, перспектив постмодерну і націогенезу [7; 28; 29 та ін.]. Достатньо цікавим є аналіз особливостей релігійності Т.Шевченка, висвітлення фольклорних елементів у романтичній парадигмі його творів, історіософське осмислення ним феномену козацтва. Загалом у дослідженнях науковця Т.Шевченко постає символом українського соціокультурного простору [38].

У руслі написання докторської дисертації Ярославом Олександровичем було обрано тему становлення і розвитку наукових поглядів на проблему людської тілесності в соціогуманітарних та міждисциплінарних студіях кінця ХІХ – початку ХХІ ст. У контексті даної теми автором було опубліковано понад 30 наукових статей та монографію, в яких здійснено осмислення соматичних аспектів буття людини в західній філософії, проаналізовано проблеми тілесності в соціальній теорії, запропоновано авторську оригінальну концепцію становлення та зміни наукових парадигм аналізу тілесності в історії, філософії, соціології, культурній антропології і культурології пізньомодерної та постмодерної доби. Розроблено періодизацію дослідження «дискурсу тілесності», виявлено головні причини «повороту до тіла» в сфері соціогуманітаристики ХХ ст., розглянуто важливі наукові та суспільні фактори, що стимулювали інтерес до соматичної тематики. На основі нової методологічної бази дослідником було здійснено аналіз фундаментальних для західної науки понять і категорій, концепцій та ідей проблеми тілесності. Як зазначено Я. Потапенком, в контексті антропологізації історичної науки, поворот «від затеоретизованих «структур» до живої людини як центрального предмету історії – осмислення тілесності як феномену соціокультурного та порівняльно-історичний аналіз етапів вивчення цього феномену ... об'єктивно сприятиме виведенню сучасної історіографії на якісно новий рівень пізнання специфіки розвитку науки про людину як цілісну духотілесну істоту» [15, с.6]. Важливість цього дослідження полягає також у тому, що автором було залучено до аналізу значну кількість англomовних робіт з обраної тематики: із 758 наукових праць, 329 становлять іншомовні публікації.

У напрямку дослідження історії України наукові інтереси Ярослава Потапенка так само різнопланові і ґрунтуються на історіософському, політологічному осмисленні відомих історичних фактів і подій. У полі дослідження автора перебувають: проблеми геополітичних наслідків національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького та українсько-російського договору 1654 р. [14; 27], питання державного будівництва та вибору цивілізаційного поступу України пострадянського періоду [10; 43]; тема духовності, становища православ'я в Україні в умовах постмодерних викликів сучасності [23; 44 та ін.]; актуальні проблеми Другої світової війни – політизація історичної пам'яті, рецепція постаті С.Бандери тощо [32; 37; 39].

Як свідомий громадянин України, Ярослав Олександрович активно долучився до наукового осмислення сучасних подій в Україні, актуалізації наукових проблем вітчизняної історії через виступи на Міжнародних і Всеукраїнських наукових конференціях та семінарах, популяризації важливих проблем української історичної пам'яті через засоби масової інформації. У низці наукових статей ним розкрито базові причини конфлікту ідентичностей в сучасній Україні, посттоталітарні і постколоніальні проблеми України [8; 22; 34]. На підставі комплексного історико-політологічного підходу істориком зроблено спробу проаналізувати базові сенси та витоки російсько-українського збройного протистояння 2014 - ? рр. на Сході України [12], історико-політичні та соціокультурні наслідки впровадження псевдорелігійної концепції «русського миру» в сучасній Україні [20].

Особливе місце в наукових студіях Ярослава Потапенка зайняв і збірник «Наукові записки з української історії», членом редакційної колегії якого він став з 2014 р. Протягом 1999 - 2015 рр. дослідником опубліковано в даному фаховому виданні 23 статті. Цей науковий доробок показує діапазон і широту наукових інтересів вченого, розкриває нестандартне мислення та інтелектуалізм дослідника, потяг до філософського осмислення історичного процесу та міждисциплінарний підхід в аналізі складного і суперечливого життя соціуму, місця окремої особистості в історії.

Науковим підсумком життя Я.О. Потапенка стала монографія «П'ята російсько-українська війна: від майдану до східного фронту (підходи, оцінки, інтерпретації)» (Переяслав-Хмельницький: «видавництво К С В», 2016. – 304 с.), видана посмертно друзями і побратимами науковця. Дана праця підсумувала досвід вченого щодо осмислення сенсу, причин та специфіки сучасної війни за Незалежність України, розпочатої з подій Євромайдану. Поєднання публіцистичного та наукового стилю, використання напрацювань вітчизняної науково-аналітичної думки з даного комплексу проблем роблять видання актуальним і своєчасним, розкриваючи витоки україно-російського протистояння.

Викладацька, методична, організаційна діяльність

У руслі викладацької роботи у ВНЗ Я. Потапенко протягом п'ятнадцяти років забезпечував викладання навчальних курсів для студентів історичного факультету напрямку підготовки «Історія» та «Політологія», серед яких: «Новітня історія України»; «Українська та зарубіжна культура»; «Основи наукових досліджень»; «Історія науки і техніки»; «Історія світової цивілізації»; «Історія південних і західних слов'ян»; «Політичні ідеології»; «Державне управління і місцеве самоврядування», «Сучасна державна політика України». За п'ятнадцять років під керівництвом Я. Потапенка студентами написано та захищено значну кількість курсових та дипломних робіт з актуальних проблем вітчизняної історії.

Ярослав Олександрович завжди відзначався не лише високим рівнем проведення лекційних занять, а й професійною активізацією самостійної пошукової роботи студентів, навчаючи молодь думати і аналізувати історичні події. Серед методичних прийомів педагогічної роботи Ярослава Олександровича першочерговим було заохочення написання творчих робіт – невеликих доповідей на різні актуальні проблеми історії, які потім студенти обов'язково захищали. Тому під керівництвом Я. Потапенка студенти охоче залучалися до науково-пошукової роботи – писали і публікували статті, виступали на наукових конференціях – ще тоді, коли ця діяльність студентів віталася, заохочувалася, але не була обов'язковою. Так, 12 квітня 2007 р. під час наукового круглого столу, присвяченого 125-річчю з дня народження Івана Огієнка, проведеного в Переяслав-Хмельницькому ВНЗ, з науковими доповідями виступили студенти М. Ярмоленко «Життєвий подвиг І. Огієнка як зразок для наслідування»; І. Капась «Етика духовної свідомості у трактуванні І. Огієнка»; А. Кузьменко «Краєзнавчі дослідження у творчому доробку І. Огієнка»; Н. Лисенко «Педагогічна діяльність І.Огієнка» (науковий керівник – Я. Потапенко).

Значний внесок зроблено Ярославом Олександровичем у розробку та вдосконалення науково-методичного забезпечення навчальних курсів. У педагогічній діяльності викладач вміло застосовував матеріали власних наукових досліджень, долучився до написання колективних навчальних посібників: Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, В.В. Куйбіди. – 5-е вид. – Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В.М., 2015. – 912 с.; Методика досліджень у філології. Магістратура: кредитно-модульний курс: Навчальний посібник / О.І. Потапенко, Л.П. Кожуховська та ін. – К.: Міленіум,

2008. – 280 с. (з грифом МОН України); Сучасна лінгвістика (тексти лекцій) / За заг. ред. О.І. Потапенка. – Видання 2-ге перероблене і доповнене. – К.: Міленіум, 2010. – 248 с. (з грифом МОН України); Лінгвістика та лінгводидактика: кредитно-модульні курси магістратури: навч. посіб. / кол. авт.: О.І. Потапенко, Т.І. Товкайло, Л.П. Кожуховська, Т.В. Чубань, З.О. Митяй, Я.О. Потапенко. – К.: Міленіум, 2012. – 312 с. (з грифом МОН України) та ін.

(Заняття зі студентами істориками)

Протягом 2011-2012 рр. Я. Потапенко брав активну участь у розробці держбюджетної тематики «Людинознавча історія як ключовий дидактичний фактор викладання історії у ВНЗ», результатом якої стало видання навчального посібника «Українське суспільство в умовах радянського ладу: повсякденний вимір» [45]. Я. Потапенку належить один розділ даного видання, в якому висвітлено проблеми повсякденного життя українців періоду хрущовської «відлиги».

Долучаючись до формування наукового потенціалу України, Ярослав Олександрович здійснював рецензування наукових та навчально-методичних посібників, авторефератів кандидатських та докторських дисертацій, виступав офіційним опонентом під час захисту дисертаційних робіт, здійснював керівництво аспірантами, керував написанням наукових студентських робіт. Зокрема, підготував призера II туру Всеукраїнського конкурсу наукових робіт щодо ролі козацтва в історії України гетьманського періоду (Глухівський педуніверситет, 2009 р.). Під його керівництвом у 2015 р. захищено кандидатську дисертацію С.Ю. Хоменко на тему «Побут і дозвілля українського села в 60-х – 80-х рр. ХХ століття», у якій комплексно досліджено матеріально-побутові умови життя сільського населення України в період наростання системної кризи, розкрито соціально-побутові проблеми, особливості суспільно-правових відносин на селі, а також висвітлено поширені форми дозвілля, можливості задоволення культурних потреб сільських мешканців, місце народно-релігійної обрядовості у повсякденних практиках села.

З 2000 р. Ярослав Олександрович здійснював керівництво студентським науковим товариством історичного факультету під назвою «Комітет дослідження історії та сучасності», відоме як «КДІС». Наукове товариство відзначилося активністю в напрямку проведення студентських наукових заходів – від загальноукраїнських до міжнародних. За прикладом роботи товариства невдовзі було створено загальноуніверситетське наукове товариство. Саме це науково-студентське об'єднання стало справжньою школою наукового становлення багатьох студентів істориків ВНЗ. Так, за період 2005 – 2013 рр. було проведено понад 40 науково-практичних круглих столів. Винесені на обговорення теми – від ролі кохання в еволюції людської цивілізації та проблем шлюбного життя молоді до суспільно-політичних, глобалізаційних, євроінтеграційних проблем України – свідчать про широкий діапазон наукових зацікавлень вченого-викладача, нестандартні підходи в обговоренні актуальних проблем історії України, місця особистості в історичній еволюції та становища України в міжнародному просторі, вміння зацікавити молодь важливими історико-соціальними проблемами, провести паралелі із

сучасністю. Зрештою, за тематикою засідань наукового товариства можна визначити велику увагу його керівника до соціогуманітарних та євроінтеграційних проблем, перспектив України в світовому співтоваристві. Не даремно, з початком Євромайдану і Революції Гідності активні учасники наукових студентських засідань стали в перші ряди активних учасників революційних перетворень у країні.

Загалом, як заступник декана з наукової роботи та активний науковець кафедри, Ярослав Олександрович залучався до організації та проведення переважної більшості наукових заходів на факультеті, наприклад, II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади (2004 р.) року В.О. Сухомлинського в ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький педагогічний університет імені Григорія Сковороди» тощо.

Просвітницька робота

Окрему сторінку в діяльності Ярослава Потапенка займала просвітницька робота. Ще до початку революційних подій Ярослав Олександрович дав кілька інтерв'ю щодо Голодомору 1932-1933 рр., який науковець розцінював не інакше як Геноцид української нації, та актуальних питань Другої світової війни.

Після Майдану, а особливо в умовах російської агресії, науковець активізував свою просвітницьку діяльність, вважаючи, що ми програємо інформаційну війну, розуміючи, що формування нації неможливе без розуміння ключових парадигм національної історії, без розвінчання історичних міфів, накиннутих російською і радянською імперіями, націлених на утвердження комплексу «малороса», «хохла», «зрадника» і т. д. Серед міфів «путінської» Росії найбільш небезпечними і шкідливими для українського соціуму вважав концепт «Великої Перемоги» та «руського міра».

Теми круглих столів і студентських наукових заходів стають більше політизованими і актуальними. Окрім постійної, самовідданої роботи зі студентами, Ярослав Олександрович долучався до читання лекцій на актуальні теми в товаристві «Просвіта». Попри колосальну завантаженість, з ентузіазмом відгукувався на всі громадські ініціативи, що стосувалися поширення історичної інформації серед якомога ширших мас населення.

Особливу роль відводив друку статей у періодичному виданні «Вісник Переяславщини», де за період з березня 2014 до січня 2016 р. істориком було опубліковано понад 40 статей. Друкував свої інформаційно-аналітичні матеріали також у газеті «Діловий Переяслав». Загалом в засобах масової інформації ним було опубліковано не менше 50 статей (не враховуючи інтерв'ю, виступи на телебаченні). Вражає працездатність і дієвість Я. Потапенка як публіциста: одна з перших публікацій у «Віснику Переяславщини» вийшла 7 березня 2014, а остання – 13 січня 2016 р.

Розуміючи, що сприйняття матеріалу масовим читачем потребує інших підходів, Ярослав Потапенко перейшов до публіцистичного стилю: частину матеріалу він подавав у науково-публіцистичному, частину – в гостро публіцистичному стилі. При цьому його статті залишалися глибоко аналітичними, написаними як через призму власних спостережень, так і на основі опрацювання великої кількості «гарячих» розвідок сучасних політологів, істориків, філософів, соціологів. Настільними журналами Ярослава Потапенка були «Український тиждень», «Критика», «Новое время» та ін.,

(Під час проведення чергового наукового заходу)

де публікуються найбільш авторитетні аналітики і науковці сучасної України. Окремі назви публіцистичних статей Ярослава Потапенка нарочито загострені: «Люстрація або смерть», «Катастрофічні наслідки впровадження псевдорелігійної концепції «Руского міра» в сучасній Україні через призму російсько-української війни 2014 року (як слова перетворюються на кулі)», «Про героїв і тварин» [21; 26; 35]. Це свідомий вибір риторики. З одного боку, газетна публіцистика потребує лаконізму і певного емоційного загострення думки, лише тоді вона досягне читача. З іншого боку, Ярослав Потапенко, як культуролог, завжди цікавився проблемами постмодерну, лінгвокультурологічного повороту. У свій час представники окремих течій модернізму при виборі творчого стилю робили акцент на епатажних чи навіть шокуючих мистецьких прийомах, як засобу виведення людини зі стану байдужості, летаргічної відстороненості від довколишніх проблем і світу загалом, з його цинізмом і несправедливістю. Обираючи засоби «шокотерапії» в назвах і текстах окремих статей, Ярослав Потапенко, на наше переконання, прагнув досягнення вказаної мети – загострення уваги на болючих, притлумлених проблемах української нації, виведення зі стану байдужості стосовно соціальних та політичних проблем.

Він щиро радів, коли дізнавався про кількість переглядів тої чи іншої публікації в Інтернет мережі, і навіть коли мова йшла про окремі негативні коментарі до них, констатував, що люди читають, а, отже, їм не байдуже.

В останні місці свого життя Я. Потапенко багато уваги приділяв плану прочитати курс лекцій для бійців на Сході України, з метою піднесення патріотичного духу, популяризації героїчних сторінок історії України.

Спортивні здобутки та внесок у розвиток спорту

Відомий Ярослав Олександрович в Переяславі та за його межами як боксер, кікбоксер і тренер, неодноразово його підопічні виборювали нагороди на всеукраїнських та міжнародних рингах. Він став не лише авторитетним наставником у спортивній роботі, але й реальним прикладом для молоді, Ярослав Потапенко – 12-кратний чемпіон України, майстер спорту з кікбоксингу та призер чемпіонату світу з бойових мистецтв за версією WPKA у 2011 р.

Свою спортивну діяльність Ярослав розпочинав з боксу. Читаючи біографічні дані про майстрів і тренерів Українського Союзу Кікбоксингу, можна зауважити, що значна їх кількість має спеціальну освітню підготовку (спеціалізовані спортивні заклади, відповідні факультети ВНЗ), Ярослав Потапенко почав заняття спортом як захоплення, а вже потім вийшов на всеукраїнський професійний рівень, перевершивши досягнення багатьох випускників закладів фізичної культури.

Захоплення спортом у Ярослава почалося ще зі шкільних років. У 1986 р., коли родина Потапенків переїхала до

Переяслава, хлопець почав регулярно відвідувати спортзал. Це була секція боксу, організована з ініціативи директора спортивного міжгосподарчого клубу «Колос» Віктора Костіна. Першим тренером Ярослава був Володимир Прокопович Устюжанін, котрий на запрошення В. Костіна переїхав до Переяслава з Кургану (з-під Челябінська) на постійне місце проживання. Саме під

його керівництвом Ярослав займався спортом з 5 класу і до закінчення школи. Вже тоді, в кінці 1980-х рр., Ярослав почав здобувати перші перемоги на спортивному рингу. Після вступу в Києво-Могилянську академію і переїзду до м. Києва, Я. Потапенко не полишав захоплення спортивною діяльністю і почав тренуватися в залі ЦСКА (Центрального спортивного клубу армії) під керівництвом Володимира Золотарьова – тренера багатьох відомих українських боксерів, зокрема і Віталія та Володимира Кличків. Тому не випадково в 1996 р. Ярослав був спаринг-партнером Володимира Кличка перед його перемогою на Олімпіаді в Атланті. Отже, спортивні навички і техніку ведення бою Ярославу Потапенку заклали професіонали високого класу, а далі це була самостійна цілеспрямована спортивна робота.

З 2000-го року, коли професійна доля Ярослава Олександровича визначилася як викладача-історика Переяслав-Хмельницького ДВНЗ, він тренувався самостійно, міг періодично їздити на тренування до Києва, де залишалися спортивні і дружні зв'язки. А постійні спортивні тренування здійснював у боксерському залі СШ № 7 чи в себе вдома, де робочий кабінет використовував як боксерський майданчик. Для спарингів залучав студентів та випускників вузу. З 2009 р., коли на прохання студентів Я. Потапенко виступив ініціатором організації боксерського залу, регулярні спортивні заняття перенеслися у стіни Переяслав-Хмельницького ДВНЗ. Тому можемо стверджувати, що Ярослав Потапенко тренувався фактично самостійно, не будучи офіційно пов'язаним із жодним спортивним закладом чи організацією. Тим вагомішими видаються його спортивні перемоги на різнопланових змаганнях 2000-х рр., адже вони не були зумовлені основним місцем роботи, здійснювалися без тренерської допомоги і залежали виключно від високої самоорганізації¹.

(Я.Потапенко під час тренувань у спортзалі університету)

Цілеспрямованість, наполегливість і хороші фізичні задатки Я. Потапенка одержали визнання серед спортивних кіл України. Уже в студентські роки він став кандидатом у майстри спорту з боксу, а 2006 р. – майстром спорту із кікбоксингу. На сайті Національної громадської організації Український Союз Кікбоксингу читаємо: «За дванадцять років роботи організації спортсменам які виконали вимоги єдиної спортивної класифікації України присвоєно звань: майстер спорту – 124 спортсмени». У списку майстрів спорту України з кікбоксингу за 2004 – 2011 рр. знаходимо ім'я Потапенка Ярослава Олександровича (наказ №1225 від 18.04. 2006 р., посвідчення № 616) [4].

¹ Даний матеріал даємо за спогадами Василя Гречки – тренера з боксу спортивної школи м. Переяслава-Хмельницького, друга дитинства, разом з котрим Ярослава Потапенко починав займатися боксом, їздив на спортивні змагання.

Зазначимо, що кікбоксинг – вид спорту, в якому сполучаються техніка і правила боксу з прийомами східних єдиноборств (удари ногами, підсічки, кидки тощо), що народився у США і давав змогу брати участь у двобоях спортсменам різних напрямів – каратистам, тайським боксерам тощо. Спортсмени змагаються між собою в кількох видах: фул-контакт з лоу-кіком – тобто «повний» контакт, дозволяються удари ногами по колінних суглобах; фул-контакт – «повний» контакт, але удари по колінних суглобах заборонені; лайт-контакт – існують істотні обмеження щодо нанесення ударів; семі-контакт – удари в повну силу не завдаються [1]. Відповідно, даний вид спорту є досить видовищним, потребує хорошої форми, постійних тренувань. Ярослав Потапенко брав участь у спортивних змаганнях з кікбоксингу у розділах фул-контакт і лайт-контакт.

На жаль, точну кількість перемог, здобутих Я. Потапенком на спортивному рингу нині підрахувати не видається можливим. Ярослав, як нині говорять, не любив «піаритися» щодо своїх спортивних здобутків, як говорив на поминальному обіді один із його колег по спорту – у спортивних колах ніхто не знав, що Потапенко доктор наук, професор, так само мало хто знав про його реальні спортивні здобутки і внесок у розвиток українського спорту. Кілька медалей своїх знакових перемог спортсменом було подаровано друзям, у родинній колекції Ярослава Олександровича залишилося 42 медалі та 41 грамоти/дипломи за здобуті I-III місця в різноманітних змаганнях з кікбоксингу, а загалом за спортивні перемоги на рингу ним було одержано близько 50 нагород.

Зважаючи на широку географію проведення спортивних турнірів, щиро захоплює працездатність і наполегливість Я. Потапенка в поєднанні двох, здавалося б, важко поєднаних сфер – науки і спорту. Так, 2009 р. він взяв участь щонайменше у чотирьох спортивних змаганнях (виступаючи у кількох турнірах) – у містах Київ, Вишгород, Чернігів, Дніпродзержинськ. Цього ж року взяв участь щонайменше в п'яти конференціях: 3 – в Переяславі-Хмельницькому [33; 40; 25], 1 – в Києві [30], 1 – в Кіровограді [42], а також опублікував 9 статей у фахових виданнях з історії (*див.*: Список наукових та навчально-методичних праць Потапенка Ярослава Олександровича). 2010 р. – здобув перемоги у спортивних турнірах з кікбоксингу в Павлограді і Харкові, взяв участь щонайменше у двох конференціях (Переяслав-Хмельницький, Бориспіль) та видав 8 наукових праць (у тому числі як співавтор навчального посібника).

Щоб дати уяву про цілеспрямованість і унікальність Я. Потапенка як науковця і спортсмена, зазначимо, що протягом 2011 р., коли науковець писав докторську дисертацію, підготував і видав 22 наукові публікації (у тому числі колективний посібник), взяв участь у 4-х Всеукраїнських та 2-х Міжнародних наукових конференціях [3, с. 7], цього ж року зайняв II місце у Чемпіонаті України з аматорського кікбоксингу серед дорослих у розділі фул-контакт та I місце у цьому ж чемпіонаті у розділі лайт-контакт (Дніпропетровськ), а також III місце в чемпіонаті світу з кікбоксингу у розділі фул-контакт (Київ, 10-15 травня 2011 р.).

Активна спортивна діяльність Ярослава Потапенка проявлялася через участь у різнопланових спортивних змаганнях – від обласних, які виступали підготовчим етапом, до всеукраїнських і міжнародних турнірів. Загалом, наявні нагороди показують, що спорт займав надзвичайно важливе місце в його житті та діяльності, він не оминав жодної можливості взяти участь у кікбоксерських турнірах. Як правило, з одного турніру привозив кілька нагород по розділах фул-контакт і лайт-контакт.

Серед обласних спортивних змагань можна згадати наступні перемоги: I місце в обласних літніх спортивних іграх з кікбоксингу (1999 р., Житомир); II місце у змаганнях на Кубок Київської області з боксу (2003 р., Бровари); I місце в чемпіонаті Київської області з кікбоксингу у розділі лайт-контакт (2009 р., Вишгород) та ін. Сюди ж можна віднести перемоги на спортивних іграх м. Києва: в Літніх спортивних іграх м. Києва з кікбоксингу у розділі фул-контакт (1999 р.); I місце у Відкритій Першості м. Києва з кікбоксингу у розділі лайт-контакт (2002 р.); у відкритому чемпіонаті та першості з кікбоксингу м. Київ – I місце у розділі лайт-контакт і II місце у розділі фул-контакт (2005 р.) та I місце у розділі лайт-контакт і II місце у розділі фул-контакт (2006 р.); I місце у Кубку м. Києва з кікбоксингу і тай-боксингу у розділі фул-контакт (2006 р.); II місце у розділі семі-бокс та I місце у розділі лайт-контакт в турнірі «Сильніші кікбоксери ВРКА м. Києва» (2009 р.) та ін. [5].

Відзначився Ярослав Потапенко активною участю і в загальноукраїнських змаганнях. Наприклад, протягом 2005-2011 рр. він здобув не менше 17 призових місць на чемпіонатах та фіналах кубка України з кікбоксингу (I місць – 8, II-х – 8, III-х – 1), що проходили в містах

Павлоград, Бровари, Дніпродзержинськ, Дніпропетровськ, Харків, Чернігів. Традиційно це були перемоги в розділах лайт-контакт і фул-контакт, а також одна перемога у розділі лоу-кік (I місце у фіналі Кубка України з кікбоксингу 2009 р., м. Чернігів) [5].

Серед перемог, здобутих Я. Потапенком на Чемпіонатах Центральної Ради Фізкультурно-спортивного товариства (ФСТ) «Україна», можемо відзначити два перші місця у Чемпіонаті з кікбоксингу за версією УСК-ВРКА (Харків, 2006 р.); II місце у розділі фул-контакт (2008 р.); два перші місця у розділах лайт-контакт і фул-контакт та II місце у розділі лоу-кік у відкритому Чемпіонаті Центральної Ради ФСТ «Україна» з кікбоксингу серед дорослих (Харків, 2010 р.) та ін. [5].

Знаковими для Ярослава Потапенка стали перемоги міжнародного рівня: I місце в розділі лайт-контакт та I місце в розділі фул-контакт в чемпіонаті СНГ з кікбоксингу (ВРКА) в Харкові 6-10 квітня 2006 р.; III місце в чемпіонаті світу з бойових мистецтв у розділі фул-контакт в Ялті 1-5 жовтня 2006 р.; III місце в чемпіонаті світу з кікбоксингу фул-контакт в Києві 10-15 травня 2011 р. Брав участь Я.О. Потапенко і в Міжнародному турнірі в Йорданії, представляючи Україну, де одержав срібну нагороду [5].

Свій останній бій у рингу Ярослав Потапенко провів у травні 2015 р., маючи ступінь доктора і звання професора, за півроку до смерті, здобувши I місце у Київському міському турнірі з кікбоксингу ВАКО «Спорт заради миру» в розділі лайт-контакт (29-31 травня 2015 р., м. Київ).

Отже, Ярослав Потапенко – 12-кратний чемпіон України, майстер спорту та віце-чемпіон Європи з кікбоксингу – зробив вагомий внесок у розвиток спорту України, гідно представляючи Переяславщину на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Долучився також він і до формування спортивних кадрів, власним прикладом популяризуючи спорт та здоровий спосіб життя.

Завдяки спортивним та організаторським зусиллям і особистому авторитету Я. Потапенка у 2009 р. в Переяслав-Хмельницькому ДВНЗ з'явилася секція з кікбоксингу, яка діє і до сьогодні. У рамках фізкультурно-спортивної роботи навчального закладу Ярослав Олександрович долучався до проведення різних спортивних заходів. Протягом 2009 – 2011 рр. займався активною тренерською роботою. Робота над докторською дисертацією змусила на певний час перервати цю діяльність, яка була відновлена в 2013 р. Але події Майдану та початок війни на Сході змусили переключитися на громадську, політичну та волонтерську діяльність, хоч спортивних тренувань Ярослав Потапенко фактично не припиняв ніколи. Серед вихованців Я. Потапенка Майстер спорту з карате – Сергій Осадчий. Показово, на нашу думку, що Сергій – випускник історичного факультету, у студентські роки – активіст і успішний студент, згодом – учасник бойових дій на Сході України, лейтенант, для якого Ярослав Олександрович став життєвим прикладом. Адже справжній тренер – це, в першу чергу, моральний авторитет і приклад для наслідування.

Суспільно-громадська робота

Не можна оминати суспільно-громадської роботи Ярослава Потапенка. Він активний учасник громадського життя університету та міста.

Події, пов'язані із Революцією Гідності, довели, що Ярослав Потапенко є щирим патріотом. З приводу початку своєї суспільно-політичної діяльності в одному з інтерв'ю газеті «Вісті» він зазначив: «Коли Азаров оголосив про відмову від євроінтеграції, я зрозумів: якщо ми нічого не робитимемо, через кілька років житимемо при диктатурі» [46]. Він особисто підтримував студентські протести на Майдані і 30 листопада 2013 р. разом із студентами потрапив під палки «Беркуту». Потім активно брав участь в обороні Майдану 11 грудня 2013 р., протестах на вул. Грушевського 19 січня 2014 р., обороні Майдану 18-20 лютого 2014 р., під час останніх подій був поранений.

Ще на початку 2014 р. Ярослава Потапенка було обрано головою, лідером неформальної громадської організації «Майдан Переяславщини», а в березні 2014 р. вже переобрано головою офіційної ГО «Майдан Переяславщини». У буремні місяці Майдану Ярослав разом із однодумцями створив організацію з охорони громадського порядку «Самооборона Переяславщини», яка займалася організацією нічних чергувань переяславців на Майдані. А в період агресії Росії у Криму, здійснювала громадське патрулювання Переяславщини, адже працівники правоохоронних органів були деморалізовані і не мали підтримки в суспільстві, а подекуди відмовлялися або неналежно виконували свої обов'язки, особливо в напрямку захисту режимних об'єктів та адміністративних будинків.

З початком московської агресії на Донбасі Ярослав Потапенко активно долучився до волонтерського руху, відзначився організаційною діяльністю по збору коштів для закупівлі бронезилетів, касок для бійців, мобілізованих як із Переяславщини, так і тих військових частин, що знаходилися на передовій без персональних систем захисту бійців, техніки, медикаментів. Завдяки цим зусиллям та ініціативам, підтримці спонсорів та пересічних переяславців, низка військових підрозділів отримували прилади нічного бачення, екіпажі БПМ та БТР, необхідний

динамічний захист із металоконструкцій для своїх бойових машин. Неодноразово із волонтерами Ярослав організував і особисто брав участь у численних поїздках в зону проведення бойових дій АТО (Тельманове, Солнцево, Волновоха, Богданівка, Маріуполь, Дебальцево, Красногорівка тощо), щоб особисто провідати земляків, почергувати на блокпостах, дізнатися про потреби бійців.

Відзнаки, вшанування пам'яті

Активну науково-педагогічну та громадську діяльність Я.О. Потапенка було неодноразово відзначено нагородами: Грамотами Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (2003-2004 рр., 2007-2013 рр.); Почесною Грамотою Переяслав-Хмельницької міської ради Київської області (2014 р.); Подякою Глухівського НПУ ім. О.Довженка (2009 р.); Почесною Грамотою Переяслав-Хмельницької районної державної адміністрації (2014 р.); Подякою НІЕЗ «Переяслав» (2014 р.) та почесною грамотою «За підтримку Батальйону «Айдар»».

На пошанування пам'яті викладача і патріота з ініціативи студентів історичного факультету у квітні 2016 р. засновано літературне товариство ім. Ярослава Потапенка, на його честь перейменовано вулицю в м. Переяслав-Хмельницький. Хочеться вірити, що зусилля, докладені Ярославом Потапенком і тисячами українських патріотів, інтелектуалів по відстоюванню державної незалежності і формуванню української нації матимуть гідних послідовників і принесуть щедри плоди на благо утвердження сильної європейської держави Україна.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Кікбоксинг // Вікіпедія. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кікбоксинг>.
2. Лінгвокультурологія. Монографія / О. І. Потапенко, В. В. Куйбіда, Я. О. Потапенко. – К.: Міленіум, 2011. – 244 с.
3. Наукові студії про соціокультурні виміри соматичного буття людини (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) [Текст]: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.07 / Потапенко Ярослав Олександрович; Держ. вищ. навч. закл. «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2012. – 45 с.
4. Наші майстри та тренери. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrkick.org.ua/zvannya-treneriv-ta-sportsmeniv.html>.
5. Особистий архів родини Я. О. Потапенка.
6. Особова справа Потапенка Ярослава Олександровича / Відділ кадрів ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди».
7. Потапенко Я. О. Аналіз націєтворчого потенціалу творчості Т. Шевченка в контексті модерністських концепцій національних рухів / Я. О. Потапенко // Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. – 3б. наук.праць. – Переяслав-Хмельницький, 2009. – С. 41-43.
8. Потапенко Я. О. Базові інтерпретаційні наративи культурного простору сучасної України в контексті функціонування амбівалентних політик пам'яті / Я. О. Потапенко // Національна та історична пам'ять. Політика пам'яті у культурному просторі: Зб. наук. праць. – Вип. 8. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2013. – С.33-41.
9. Потапенко Я. О. Базові лінгвокультурологічні концепти постмодерного дискурсу: проблеми інтерпретації / Я. О. Потапенко // Теоретична і дидактична філологія: Збірник наук. праць. – Вип. 6. – Переяслав-Хмельницький, 2009. – С. 151-161.
10. Потапенко Я. О. Вибір Україною стратегії цивілізаційного поступу: перспектива та альтернатива / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2006. – Вип. 18 – С. 330-335.
11. Потапенко Я. О. Висвітлення питань витоків українського націонал-комунізму та впливу національно-визвольного руху на його формування та ідеологію (на матеріалах зарубіжної та вітчизняної історіографії) / Я. О. Потапенко // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ, 1998. – Ч. 1.– С. 207-213.
12. Потапенко Я. О. Витоки та сенси п'ятої російсько-української війни: спроба комплексного міждисциплінарного аналізу / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії. – Вип. 35. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С.114-125.
13. Потапенко Я. О. Вплив «лінгвістичного повороту» в соціогуманітарних студіях на сферу політичного / Я. О. Потапенко // Сучасна українська політика. – Вип. 21. – Київ, 2010. – С. 111-119.
14. Потапенко Я. О. Геополітичні наслідки національно-визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького в 1648-1654 рр. / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – Вип. 14. – С. 186-190.
15. Потапенко Я. О. Дослідження соматичного буття людини в соціогуманітарних студіях кінця ХІХ – початку ХХІ ст.: становлення і розвиток наукових напрямів та концепцій / Я. О. Потапенко. – Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич О. М., 2012. – 420 с.
16. Потапенко Я. О. Зарубіжна і вітчизняна історіографія про Українську комуністичну партію та наслідки діяльності перших течій націонал-комунізму в Україні / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Переяслав-Хмельницький, 2000. – Вип. 10. – С. 283-290.
17. Потапенко Я. О. Зарубіжна історіографія українського націонал-комунізму: автореф. дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.07. «Історіографія, джерелознавство і спеціальні історичні дисципліни» / Я. О. Потапенко. – К., 2000. – 20 с.

18. Потапенко Я. О. Західна історіографія про партію боротьбистів як одну з течій українського націонал-комунізму / Я. О. Потапенко // Наукові записки: Збірник наукових статей Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – К.: НПУ, 2000. – Ч. 1. – С. 266-273.
19. Потапенко Я. О. Знову про дискурс модернізму, або «Дволикий Янус» українського модернізму / Я. О. Потапенко // Дивослово. – 2001. – №6 (532). – С. 39-40.
20. Потапенко Я. О. Історико-політичні та соціокультурні наслідки впровадження псевдо релігійної концепції «руського мира» в сучасній Україні / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії: зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 33. – С. 291-297.
21. Потапенко Я. Катастрофічні наслідки впровадження псевдорелігійної концепції «Русского міра» в сучасній Україні через призму російсько-української війни 2014 року (як слова перетворюються на кулі) / Я. Потапенко // Вісник Переяславщини – 30 грудня 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik-press.com.ua/?p=25350>.
22. Потапенко Я. О. Конфлікт ідентичностей в сучасній Україні: погляд крізь призму амбівалентної історичної пам'яті / Я. О. Потапенко // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2013. – Вип. 1. – Ч. 1 – С. 158-164.
23. Потапенко Я. О. Криза православ'я в сучасній Україні: чому так сталося? / Я. О. Потапенко // PEREYASLAVICA. Наукові записки: Зб. наук. ст. – К.: Міленіум, 2007. – С. 154-156.
24. Потапенко Я. О. Лінгвістичний поворот в історичній науці: витоки, особливості та наслідки / Я. Потапенко, І. Бражник // Наукові записки з української історії: збірник наукових статей. – Вип. 22 – Переяслав-Хмельницький, 2009. – С.198-202.
25. Потапенко Я. «Лінгвістичний поворот» в соціогуманітарних студіях і його вплив на історіографічний дискурс доби постмодерну / Я. Потапенко // Міжнародний науково-методичний семінар «Усна історія: теорія і практика – 2009», 15-16 травня 2009 р. – Переяслав-Хмельницький, 2009.
26. Потапенко Я. Люстрація або смерть! / Я.Потапенко // Вісник Переяславщини. – 24 березня 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik-press.com.ua/?p=12897>
27. Потапенко Я. О. Наслідки українсько-російського договору 1654 р. в геополітичній перспективі / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії. – Переяслав-Хмельницький, 2004. – Вип. 15. – С.48-53.
28. Потапенко Я. О. «Націєтворчий зміст Шевченкового спадку: погляд крізь перспективу постмодерну» / Я. О. Потапенко // Збірник праць Всеукраїнської (37-ї) наукової шевченківської конференції. – Черкаси, 2009. – С. 88-96.
29. Потапенко Я. Особливості націєтворчого дискурсу Шевченкової поезії через призму модерністських концепцій Б.Андерсона та Е. Гобсбаума / Я. Потапенко, Н. Лизогуб // Наукові записки з української історії: збірник наукових статей. – Вип. 23 – Переяслав-Хмельницький, 2009. – С. 59-65.
30. Потапенко Я. Особливості релігійності Т. Шевченка: проблеми інтерпретації // Всеукраїнська наукова конференція, присвячена 195-річчю від дня народження Тараса Шевченка, 12 березня 2009 року. – Київ, 2009.
31. Потапенко Я. О. Перспективи функціонування художественного тексту в сучасному західному культурологічному дискурсі / Я. О. Потапенко // Знак. Символ. Образ : Збірник наукових праць. – Вип. 5. – Черкаси, 2000. – С. 164-169.
32. Потапенко Я. О. Політизація історичної пам'яті про Другу світову війну / Я. О. Потапенко // Політичний менеджмент. – 2011. – № 1. – С. 112-120.
33. Потапенко Я. Постаць Григорія Сковороди через призму сучасного постмодерного культурологічного дискурсу / Я. Потапенко, Г. Потапенко // ХІУ Всеукраїнські читання у м. Переяславі-Хмельницькому 1-3 жовтня 2009 року. – Переяслав-Хмельницький, 2009.
34. Потапенко Я.О. Посттоталітарний і постколоніальний характер сучасної України: чи відбулися зміни після євромайдану? / Я.О. Потапенко // Наукові записки з української історії: зб. наук. ст. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – Вип. 34. – С. 106-111.
35. Потапенко Я.О. Про Героїв і тварин / Я.Потапенко // Вісник Переяславщини. – 20 листопада 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnik-press.com.ua/?p=44878>.
36. Потапенко Я.О. Реактуалізація теоретичних надбань екзистенціалізму в постмодерністському дискурсі / Я.О. Потапенко // Теоретична і дидактична філологія: Зб. наук. праць. – Вип. 9. – Київ, 2011. – С. 328-338.
37. Потапенко Я. О. Рецепція постаці Степана Бандери в сучасній Україні / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Вип. 26. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – С. 264-270.

38. Потапенко Я. О. Тарас Шевченко як символ українського соціокультурного простору / Я. О. Потапенко // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. праць. – Вип. 15. – К. : 2012. – С. 29-37.
39. Потапенко Я. О. Трансформації базових моделей рецепції Другої світової війни в українській історичній науці початку ХХІ ст. / Я. О. Потапенко // Історична пам'ять: збірник наукових праць. – Вип. 29. – Полтава, 2013. – С.120-128.
40. Потапенко Я. «Українська і європейська національні психоісторії: вектори духовного взаємозв'язку // Міжнародна науково-практична конференція «Постать Шолом-Алейхема в українському та світовому контексті», 26 лютого 2009 року. – Переяслав-Хмельницький, 2009.
41. Потапенко Я. О. Український націонал-комунізм і національне питання в процесі конституційного оформлення СРСР у висвітленні зарубіжної та вітчизняної історіографії / Я. О. Потапенко // Наукові записки з української історії: Збірник наукових статей. – Переяслав-Хмельницький: ВФ Світа, 1999. – Вип. 8. – С. 73-78.
42. Потапенко Я. Уявлення про мову, текст і реальність та співвідношення між ними в сучасному постмодерному культурному культурологічному дискурсі // ІХ Всеукраїнська науково-практична конференція «Духовність українства ХХІ століття», 9-10 квітня 2009 року. – Кіровоград, 2009.
43. Потапенко Я. О. Феномен влади на пострадянському просторі: випадок України / Я. О. Потапенко // Соборність України: історична спадщина і виклик часу. – Вип. №3. – Переяслав-Хмельницький, 2005. – С. 169-177.
44. Потапенко Я. О. Церква і виклики доби постмодерну: спроба концептуального аналізу / Я. О. Потапенко // Матеріали VIII-ї Міжнародної наук. конф. – К., 2010. – С.102-105.
45. Українське суспільство в умовах радянського ладу: повсякденний вимір. Навч. посіб. В. П. Коцур (гол. ред.). – Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич О. М., 2014. – 574 с.
46. Ярослав Потапенко: «Україна – поле битви між Росією та Заходом». Автор: Олександр МАТВІЄНКО. Вісті. №9 від 14.03.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://i-visti.com/publications/09_722/6694/?print=Y.

Одержано 20.09.2016

Віталій Коцур
(Київ)

ЖИТТЯ ЯК СПАЛАХ ЗІРКИ. ШТРИХИ ДО БІОГРАФІЧНОГО ПОРТРЕТУ ЯРОСЛАВА ПОТАПЕНКА – ПАТРІОТА, УЧЕНОГО, ГРОМАДСЬКОГО АКТИВІСТА

У стрімкому вирі подій останніх років – Революція Гідності, зовнішньополітичні виклики, війна на Донбасі, – здається ще зарано аналізувати по «гарячих слідах» героїчне і трагічне минуле, робити якісь життєві висновки. В сучасному інформаційному суспільстві роки життя спливають як миті. Упродовж останніх років за складністю, трагічністю і героїзмом український народ пройшов шлях – що вартий десятиліть. Водночас, брутальна анексія Криму, війна на Донбасі, організовані Російською Федерацією, поглибили розуміння українцями цивілізаційного кордону між Європою і Азією, бачення України в сім'ї провідних країн Заходу.

Механізм змін, запущений Революцією Гідності, впевнено працює. Водночас події в центрі залишаються назавжди яскравим спалахом зірки свободи. Яскраві емоції, які переповнювали в той період майданівців, запам'яталися на все життя, особливо, коли поряд з тобою були мудрі й справедливі люди. Саме до такої когорти належав Ярослав Олександрович Потапенко. З Ярославом пощастило познайомитися ще задовго до початку Євромайдану, коли він був викладачем, яким захоплювалися студенти. Для мене, молодого викладача, який щойно прийшов працювати на кафедру політології, важливо було дізнатися таємниці педагогічного таланту Ярослава Потапенка. Перше професійне знайомство переконливо засвідчило, що справжній фахівець має бути насамперед широю і відкритою людиною, яка не байдужа до долі народу, глибоко розуміє суспільно-політичні трансформації нашого часу. Перші круглі столи, спільні конференції лише утвердили думку в тому, що педагогічний хист і людиновимірність є запорукою успіху справжнього педагога. Саме квінтесенція духовного, інтелектуального розвитку